

TIDEVARVET

Nr 18. 1 maj

Nr 18. 4 ärg. 1926

En historisk livsgärning

av Elin Wägner

Tidevarvet N: r 18

En historisk dag var den 23 april, då Ellen Keys livsgärning avslöts. Elin Wägner ger i dagens nummer några synpunkter på den döda och hennes odödliga verk.

Tvångströja eller friluftsskola? — en jämförelse mellan moderna och föråldrade synpunkter på skolan sådana de framföres av den danske skolföreläsaren dr. Arvin och Sveriges riksdag.

Vår översikt från riksdagen behandlar uteslutande tvångströjagöror.

Vedermödens ande är rektor Honorin Hernelins föredrag på Läkarsällskapet den 23 dennes.

Ombytta roller skildrar hur tyskar och fransmäns förhållande till varandra förändrats i Rhenlandet.

Tidevarvet har haft glädjen att från en vän som icke önskar få sitt namn känt mottaga *Ett hundra kronor* att överfännas som stipendium till en elev vid medborgarskolan på Fogelstad. "Detta som ett tack för vad jag fått och får av Tidevarvet", skriver givaren.

Medborgarskolan och Tidevarvet tacka gemensamt!

Kvinnlig ladugårdselev erhåller plats hos Fröken Tamm, Fogelstad, Jultla.

Antoniobli, Malmcykel, Öpöket, H. Sjuu, Inbrotts, N. 5. Fästnings.

HOLMIA

FÖRSÄKRINGSBOLAG

Huvudkontor: 31 SVEAVÄGEN 31, STOCKHOLM. Tel. 773 27, 254 43

Magasin Yvonne
Stor sortering av Klädningar.
Billiga priser. Tel. N: r 56 62
Drottninggatan 20, Sjöbodholm.

Använd ej tvål och vatten
som förluspar och förlör huden utan rengör ansiktet med **ANNY LINDÉNS LÄNDERBETNING**

Vad allt som är dött är underbart och outdögligt. Ett dött blad och en dödmänska och mänska skiva.

Dessa ord ställa sig som en skyddsvägg om Ellen Key i ett gömställe, då det är ett gömställe, då det är en journalistiska pikt att sätta sig ned för att skriva om henne. Det är så högtidligt, att hon är död. Det är ett gömställe då en människas liv återvinner sin helhet. Hon är icke mer den gamla äderförkalkade, hjärtlösa Ellen Key, övert vars sista tid skuggas av hennes Malins döda föll så djup. Varje gömställe av hennes liv är nu lika levande och nära, de glada, de tragiska, de strålade, de verkande och vilande.

Hon är tyst hemlighetsfull och (jättern som människans skiva) och samtidigt i minnet av sitt verk och sin allt be-skrivna person så nära. Man har återfått perspektivet på den mänskliga som försökte sig på ängsterna mindre än den väldiga uppgiften att nyorientera sig i livets alla färger, sedan hon icke längre kunde kvarstanna i den kristna livsuppfattning hon genom uppfostran och omgivning tillhörde. Hon var sannerligen icke av dem som leva som de kunna en dag omsända. Hon skapade sig en livstro och skrev dess huvudstycken i *Livslinjer: kärleken och äktenskapet, Människan och Gud, Lyckan och skönheten*. Hon sökte sig tillbaka till livstrons bekännare och människornas rättfärdiga när skrev om Spinoza, Goethe, Almqvist, Nietzsche, makarna Browning, Kahl Wernhagen. Hon gjorde sin ställning klar till livet och gav sin samtids resultat.

Hon utnyttjade livets gåva — hon skulle icke ha använt uttrycket gåva, till den erkände ingen givare — till det yttersta. Hon hann med oerhört mycket människor. Med henne går den kort, som förband oss med en rad kulturpersoner, vilka tillhöra historien. Överallt satte hon själar i rörelse, väckte tankar och hänförelse, strid och raseri.

Och bakom denna rika levnad med dess intellektuella nöder, dess insatser, handlingar, och allt av glans och av smuts det rörde upp, låg ett mycket ensamt hjärtas kamp för att orka leva genom sorgerna, tomhetens och mörkrets årtiden (som hon själv säger i *Allsegraren*), till dess uppståndens morgon stultigen kom.

Om jag på en skyddad plats, i en trädgård, i ett syddigt luttstreck och under god vård får se en praktfull, rikblommande och yppig växt och igenkänner samma art, som brukar pina fram livet i en karg och blåsig lacke under blåsta vintrar och svala somrar, då tänker jag på de människor, varmed Ellen Key befolkade framtiden. De vore människor, som slämnade i det tredje rikets goda jordmån.

ELLEN KEY

I själva verket är Ellen Key en äventyrligare sagoberättare än någon annan. När vi höra berättas minnen och legender från glanna tider, tjuar det oss och ger oss stämning, men lämnar oss i ro. Men sagan om framtiden, om människan, sådan hon kan bli, när allt som hämmar, trycker ner och förkvarv hennes fria växt, är avlägsnat och de klimatiska förhållandena blivit bättre, den är långt mera egande, upprörande och spännande. Ellen Key har i sina böcker gett oss denna rikblommiga och fullkomliga variant av arten människa. Hon berättade uppgående gånger i sina böcker om den växt, där hon sett de första exemplaren, hon talte aldrig närmare om var den låg, men om vi bodde i landsorten trodde vi det var i Stockholm, om vi bodde i Sjöbodholm trodde vi den låg utomlands. Ur den trädgården skulle de kunna planteras ut i Sverige, i landsorten. Det finns ett uttryck som mycket ofta återkommer i hennes skrifter: "de bli allt flera". D. v. s. som önska en högre form av sädighet, förstå förlämningspraktens ansvar, som utvecklat och stegrat sin personlighet.

Ellen Key hade en gång varit kristen, gudstroende. Och allt vad hon var, det var hon med en eld, en passion, en kraft, som gick över vanliga människors mått. Hon låter skymta i sina skrifter, att hon kämpat till blods för sin tro på en personlig Gud, för att riva ner åt sig den personliga odödigheten från himlen. Hon gav upp denna kamp. Hon var dock ett barn av sin tid och för den härskande biologiska livsuppfattningen fanns icke Gud. Då överflyttade hon sin religiösa känsla och sitt odödighetshopp, sitt behov av

att tro och att dyrka på människosläktet. Hon blev en livstroende, hon belände sig till människosläktets heliga ande. Hon uppger sitt eget krav på odödighet och låt som långtan efter fullkomning och evigt liv flyta in i människlighetens framtid. Detta färgade framtiden så rik och skön, som hennes rika, omätliga ande krävde. Hon gjorde en skön religion av utvecklingsläran, dess framtid har blivit mycket påtaglig, sedan hon fått dana den.

Hon är individualist, hon har den djupaste vördnad och det skönaste hopp för den enskilda människan. Men icke därför för varje människa är en evighetsvarelse, är återlost genom Kristi död, utan därför att det är "genom den enskilda, som utvecklingen går till allt högre former av liv för hela släktet". Det är "genom de högre stånden, som en högre tillvaro skapas genom de många till del".

Därför blev det genom att arbeta på sin utveckling, som termen lydde, genom livssträvan, självprägning, snarare än genom självutplåning, som den enskilda människan gagnade det bästa. På detta sätt ville Ellen Key upplösa den organska samlingen mellan plikt och lycka. Striden mellan kroppens kvav och andens avblåst hon genom att förklara, att här icke var fråga om en tvåhet utan om en enhet, kroppens vil och hälsa var själens och själens kroppens, för den livstroende rådde harmoni på denna världiga punkt.

Det kom dock här emmar om att hon både förstod askens betydelse och martyrskapets, den förra underök, om i samband med heliga Birgitta, som blev hennes gränne i Östergötland, så att säga, det senare i samband med kristnagsstyggarerna.

För den livssträvan, den utvecklings, som var den enskilda själens släktets tjänst var kärleken mellan man och kvinna av största hjälp. Ellen Key är vår enda största kärleksdiktare. Detta händ, som här så underbart naturlyrik, har ingen annan kärlekslyriker, om man inte dit räknar Almqvist. Ingen har lovsjungen kärlekens lycka så som denna ensamman kvinna, som själv öppet sagt, att "lyckan aldrig var min" — kanske var det just därför. Det var likad förbehållt henne, den barnlösa, att tala som ingen annan om moderkalkets helighet och barnets helighet.

Ellen Key skg kvinnornas uppgift i att humanisera kärlekslivet och uppfostra det nya släktet. Hon tyckte, att de här hade stora, vanskött fält att bryta och bruka. Därför kunde hon inte fatta, varför de stände sig mot yrkesuppgiften av sköta släkt, trängde på in i samhället. Själva hade hon frukt fäst ägna sig till intellektuella uppgifter, aldrig känt tvång ef- (Forts. å sid. 6.)

Mellan vår och höst

Trodde Brandt och Chamberlain, när de kommo översens om att plöcka in Polen på en ständig rådsplats på samma gång som Tyskland och sålunda ställde till hela marschlivet i Genève, att denna handling icke skulle få några följder, inte väcka något gensvar i Tyskland?

Trodde de, att det faktum att Luther och Stresemann fingro resa hem utan att Tyskland blivit intaget i Nationernas förbund, icke skulle väcka upp planer och inspirera till motdrag från antiförbundshärf?

I så fall räknade de grundligt misste. Tjätjärn, Rysslands utrikesminister, skötte hinder Locarnoöverenskomsten. När sedan det genast bröket om rådsplatserna ledde till skandalen i Genève, passade han på att utnyttja den missträkning, som helt naturligt uppstod i Tyskland, och nu ser man resultatet i det fördrag, som under tecknats mellan Ryssland och Tyskland. Det är visserligen icke något militärt förbund utan ett neutraliseringsfördrag, där varandra lösa att förbli neutrala, om den andra skulle i krig försviit denne andre icke skulle vara angripare.

Tyskland lifvärd, att detta fördrag är förenligt med Locarnofördraget och med ett melleskap i Nationernas förbund, men därom är meningarna delade. Så har Benes, Tjeckoslovakiets utrikesminister, ledare av läns ententen, sett frågan ingenting mindre än möjligheten för Tyskland att gå in i Nationernas förbund i september. I förbundspaktens berunda 46 förklarar sig ju de anslutna, att gemensamt utprädda mot en fredströare. Här skall Tyskland kunna göra det? Kan det nästan tänkas, att Tyskland i rådet skulle förklara sin fördragsförklaring Ryssland för angripare? Det skulle ju besträva, att Tyskland blev vad det fruktat att bli, uppmarschlätt mot Ryssland för en vänskaparmé och kanske fingro hjälpa till själv.

Man vet ju, att andra medlemmar av Nationernas förbund ha privata förbindelser vid sidan av detta till förbund. Det är svårt att förstå varför inte Tyskland lika bra kan stå på det. Men det visar sig nu, att det inte var en likgiltig eller oavsäntlig sak att Tysklands inträde i N. F. uppsköt.

Sällnagen skulle varit mindre ömtillig, om Tyskland kommit att tröda in denna vår som beslutat vad. Det kan hända mycket mellan vår och höst.

Men i så fall berättlar ju det just från förbundssamfundet till framförda skiljer för att vi måste hålla oss med armé. Det skulle ju vara i N. F:s tjänst. *Deviser.*

TWILFIT

DAMERNAS SPECIELLA AFFÄR.

Det modernaste i Paris men tillfölje den låga franskesken billigare än där.

Silkesstrumpor,
Mera strumpor,
Korsetter,
Höftållare,
Strumphållare,
Brösthållare,
Morgonrockar,
Underkläder

i crêpe de chine, sidentoile, silke-o. bom-tricot, opal o. butist.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmålet är valet lätt. I våra 129 butiker gäller principen: högsta kvalitet till lägsta pris.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utömmet varje helgfri lördag.
Sveaplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTOR:
Ella Wäver.
Mottagningstid kl. 10-12.
Telefon Norr 48-42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 48-43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För hvar kr. 5.00, halvkr. kr. 3.10.
Kvarial nr. 1-175 Länsmän 13 öfr.

ANNONSPRIS:
per millimeter.
Textida eller skriftligt be-
grädd plats ..... 20 öfr
i text ..... 30 "

Rylander & Östoms Boktryckeri
STOCKHOLM 1961.

**Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå**
för föräldrar
Sveaplan 11
torsdagar 9.30-10.30 f. m.

Mathilda Stael von Holstein
Lästare av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 246 88, Norr 244 19.

Familjerät. Hyresrätts. Testa-
ment. Bouppteckningar. Förfråg-
ningar från landsorten bevaras om-
gående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Lästare. Advokat av Sveriges
Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 7576, Norr 383 35.
STOCKHOLM.

SPECIALTET: Familje- och arvskas-
behandlingar och testament, för-
valtningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

**ADVOKATEN JURIS KANDIDAT
Märta Björnborn Romsen**
Medlem av Sveriges Advokatsamfund
Arensgatan 14, 1.
(Mitt rum Operabesök.)
Tel. N. 1286.

Juridiska uppdrag av alla slag om-
gående. Skriftliga förfrågningar bevaras
omgående.

Infört genom
Stockholms Läkareförening
Doktor Hejlena Klein,
Inleder sjukdomar, Lung-, Mag-
och Tarmsjukdomar.
Brunkebergsgat. 4, 3 tr., hiss (från
Brunkebergsgat.). Lottung nr. 2
(3. Mand. o. Torst. 6-7 samt en-
ligt avtal pr. Tel. Norr 58 40)

Doktor Fähræus
Här- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar
Karlarödg. 48, Stockholm.
Mottagning all. överenskommit per tel.
707 88, kl. 10.30-12.

Infört genom
Stockholms Tandläkareförening.
Tandläkare GUSTAF HERLUF
Hamngatan 5 A.
Mottagning efter överenskommit.
Tel. 171 27.

Tandl. Greta Johansson
S:t Eriksgatan 100, 3 tr. (Vasastaden)
Tel. 849 22.

Mottagningstid: 12-14, 6-7 eller efter
överenskommit.

Tandläkare
Margareta Dufwa
har flyttat till Svartvagnen 4, 1 tr. (Stu-
scholms). Mottagning 11. E. m.-1, 5-
6.30 e. m. Ansätt till efter avtal per te-
lefon Öst. 325.

Mastig, Sjöblad, Anki-o Falck
Kungsgatan 67, 1 tr. N. 47.
Fr. AGNES SVENSSON
Ex. Sjukvårn.

Friskola eller tvångströja

Förre veckan gästades Stockholm av en framstående dansk pedagog, skolinspektören J. Arvin från Köpenhamn, som på inbjudan av Husmoderförbundets skolektionstale och "De nya skolbarnerna och deras förhållande till de nordiska skolorna". Den danske skolreformator är rektor för en kommunal folkskola och mellanskola, en enhetsskola på cirka 1,000 elever. Han ser framåt mot möjligheten att förvalda denna från en tvångsskola av allt för väldigt tyg till en fri arbetskola utan läxor och examen, men med levande samarbete med föräldrarna. Jämfrån den danska skolmännens syn på uppfostringsproblemet, hans optimism och lust att pröva sig fram med den hållning, den syn på uppfostringsfrågan, som kom fram i vår riksdag, när kamrarna i lördags diskuterade skolförsl. så lär skolan bli bekännande.

Våra lagtuffade skolmän ha helt andra ideal, det kom fram även i de detaljfrågor, om vilka striden stod. Anna Sandströms seminarium, som just är ett laboratorium för en pedagogisk forskare och nydanare, fick visserligen ett års nådadt, i de riksdagen mot regeringen följde föredrag. Hesselgrens motion om beviljande av anslag. Men såväl över Anna Sandströms seminarium som över Privata högre lärarlinieseminarier har utskottet högt indragningen docksvärd. Och man känner att det här icke bara är överproduktionen av lärarinnor man vill åt, utan att det jämväl just är den privata pedagogiska verksamheten som anses onödig.

Den danske skolmannen tillämpar lärarens blotta samvaro med lärjunga för psykologiskt iakttagelse, hjälp vid studier och gemensamt arbete mycket större betydelse än den bundna lektionstiden, som enligt honom ej får översteiga men gärna översteiga fyra lektionstimmar. På skolreformator och generalkrigskommissarie har lyckats avstyra motionen om en med 5 timmar minskad veckolönstjänstgöring för biträdande skolförändrar vid privatläroverken. Därmed har han bundit henne vid ett så stort antal fasta timmar, att varken för henne eller föreståndarinnan tid och kraft kan bli övrig till den skapande uppfostringsgårdningen.

Dr G. Strindbergs Elektr. Institut
Leg. U. S. A.
Drottninggatan 118
Tel. Vasa 7655.

Behandlar reumatism, ischemi, högt blodtryck, Adreleki, nervositet, sömnlöshet, huvudvärk, astma m. m.
Ortopedisk avdelning. Hälftonått (abs. ej metall) avpassas och tillverkas. Efterforskning omstånds från landorten. Blevs bevaras mot porto. 20 års praktisk erfarenhet.

Brunnskurer i hemmen
med radioniskt väster vid gift, reumatism, neuralgi, huvudvärk, astma m. m.
Ortopedisk avdelning. Hälftonått (abs. ej metall) avpassas och tillverkas. Efterforskning omstånds från landorten. Blevs bevaras mot porto. 20 års praktisk erfarenhet.

Specialbehandlingar
För smitt- och kronisk svamp samt
lättare, mag, ledvärk och smär-
ningar, utöms av Dr. Egon af
rikströmströmer och medelst
Rekonstitutionslinjer finns en be-
lände anlätts av bästa kvalitet,
20-årig praktisk. Samarbete med
leg. läkare.

**ELEKTRO-MEDICINSKA
SPECIALINSTITUTET**
Doktor ELBERT FALK.
Hälsö 14 i Svartvagnen 17, III
Telefon Norr 4794.

Mötesplatsen

Uttalanden av frisinna- de kvinnor.

J. J. början av riksdagsperioden utän-
de V. U. till länsförbunden och lo-
kalavdelningarna några av de frågor,
som behandlas vid årets riksdag och
som kunna vara av ett särskilt in-
teresse. V. U. uppmannade därvid för-
enigarna att insända de uttalanden,
till vilka medlemmerna kunde föranleda
till Riksförbundets sekretariat.

V. U. har nu mottagit meddelan-
den från följande föreningar, vilkas
uttalanden vi här nedan i samman-
fattning återgiva: **Frinsinna-
de Kvinnor i Norrböping, Kristianstads Frinsin-
nade Kvinnors diskussionsklubb, Uppsala
Länsförbund av Frinsinna-
de Kvinnor, Föreningen Frinsinna-
de Kvinnor i Lindome, Frinsinna-
de Kvinnor i Eskilstuna samt Frinsinna-
de Kvinnors studierklubb i Kärberg.**

I frågan om fördelningen av skatte-
sänkningen mellan de direkta och indirekta
skatterna hava föreningarna i
Eskilstuna, Norrböping, Varberg och
Kristianstad uttalat sitt gillande av fi-
nansministeriets förslag om en större
sänkning av konsumtionskatterna, de-
tarna blir till fördel för de mindre
inkomsttagarna. Vad beträffar för-
delningen av sänkningen mellan socker
och kaffe överensstämna föreningarna
särskilt med de frinsinnade motion.
Övriga föreningar hava avstått
från att uttala sig i denna fråga.

I fråga om de redan av riksdagen
avslagna motionerna om inskränkning
i gift kvinnans innehav av statsjämb
hava samtliga föreningar, som upp-
gitt frågan till behandling, uttalat sitt
ogillande av de i motionerna åsyftade
åtgärderna.

Samtliga föreningar hava uttalat sitt
sympati för den av fröken Hesselgren
väckta motionen om anslag till kort-
are kurser vid folkskolorna för den
industriarbetande ungdomen.
Ävenå ha föreningarna uttalat sitt
gillande av hr von Kochs motion om
haldygghet i skolorna för friluftliv.

Vad slutligen angår den av hr von
Koch, L. Holmgren och fröken Hesse-
lgren väckta motionen om statsun-
derstödd för anställandet av försök-
med läkarnasörskning av landsbygdens
föskolekolorna hava samtliga före-
ningar uttalat sig för motionen.

**Föreningen Frinsinna-
de Kvinnor i Lindome** hade måndagen den 12
sammankommit på Ekered, varvid för-
eningen behandlade en del av de från
V. U. utsända riksdagsfrågor. För-
eningen uppdrag åt styrelsen att i

Det är skapande pedagoger vi be-
höva, ej läxförledare, säger doktor
Arvin.

Vi önska enbetskolans i betydelsen
lika möjligheter till verklig uppfostran
för en var. Men mådde dess in-
förande aldrig betraktas som en re-
form i sig själv. Den är blott en
form, som måtte ge rum för en stän-
digt fortskridande reformering. Fa-
ran lurar på närmaste håll, att en-
hetskolans skall bli en tvångströja
det namn, varmed doktor Arvin åter
och åter betecknade den härskande
skolan.

Sjuka och svaga
bävaras till dem av naturligt begärade
"WOLMUTH-METODEN"
som lyckligtvis följande
Begränsningar, användas för up-
pläsning av
**WOLMUTH-CENTRALEN, Kungälv 23,
Stockholm. Tel. 112 11 & N. 52 33.**

Nytt parti
**Silkestrikä
stuvor**
i ett mångfaldt färgat utförande
öfriga verk.

"Drottninggatan 14, 2 tr.
STOCKHOLM.

lighet med beslutet göra ett uttalande
å föreningens vägnar och befordra
dessa till Riksförbundets ordf., till or-
dfördes riksdagsrepresentanter och till
pressen.

Härefter överlämnades ordet till
föreningens gäst för aftonen, dr N.
Sahlbom, som höll ett intressant
anförande om giftgasvapnet i modern
krigföring.

**Frinsinna-
de Kvinnors diskussionsklubb
i Kristianstad**
var fredagen den 23 april samlad till
ordinarie "Klubbfört" i fru Anna
Nilssons hem under ordfördeskap
av fru Elna Nordlund. Klubbför-
tet var mycket talrikt besökt. Sedan
ordföranden ordgordet för Kristian-
stads läns valkretsförbunds möte fö-
redtog fröken Hilmar Persson en ar-
tikel om "Vår tids lärare och anstalts-
ledare som uppfostrare" av Ebba
Pauli. Diskussionsämnet för kvällen
var "frågan om kvinnlig politisk",
som inleddes av rektor Ellen Widen-
berg, som med ledning av fru Trö-
mells motion och tidningsupplämnelsen
eller övriga kvinnoföringar i stö-
den, gav en skildrig framställning
av frågans syfte och läge. En livlig
diskussion följde, vare alla samstäm-
migt betecknade vikten av att frågan
snart måtte lösas på ett för kvinnorna
och samhället tillfredställande
sätt. Nuvarande förhållanden ansågs
ingalunda tillfredställande. De
samarvande uppdrog åt ordföranden
att till Skåneförbundets styrelse
framföra önskemålet om att anordning
för ett "Skånestipendium" för elever
vid Medborgarskolan vid Fole-
gelstad måtte vidtagas samt biledades
att skåneförbundet borde genom
uttalande vid blivande årsmöte betona
vikten av att frågan om "en kvinnlig
kurator" åter togs upp.

Den 576 man kommer klubben att
jämte övriga kvinnoföringar i stö-
den stå som inbjudare till ett fö-
drag av kyrkoherde Hagbart Isberg,
Malmö, om "1924 års barnavårds-
lag". Den 20 sept. kommer dr Alf
Åhlberg, Stockholm, på inbjudan av
klubben att hålla ett föredrag.

Blekinge länsförbund av F. K. R.
hade den 25 april ett väl besökt års-
möte i Johannishus. Den färdvaran-
de styrelsen omvaldes och fröken
Ebba Holgersson blev, som förut,
länsförbundets ordförande. Övriga
styrelseledamöter äro fröken Signe
Krause, vice ordförande, och fröken
Maja Håkansson, sek. Till supple-
anter i centralstyrelsen valdes fröken
Sigrid Kruse, Ebba Hultkvist, Ma-
ja Håkansson och Maja Åkesson.
Års- och revisionsberättelserna god-
kändes och ansvarsfrihet beviljades
för länsförbundets och valförmö-
dernas kassor.

Av rapporterna i övrigt framgick,
att den vid förra års årsmöte grundade
stipendiefonden för elever vid
Fogelstadts Medborgarskola un-
der Året åköt, så att den nu var up-
pe i kr. 425.-. Styrelsen beslöt
att ur fonden utdela stipendier till
inte mindre än tre blekingiska elever
vid skolan i år.

För förra års centralstyrelsemöte
redogjorde ordföranden, bläsad för
från V. U. utsända förslag och frågor.

Fröken Maja Åkesson höll så ett
anförande om fredsolettets ställning
till Nationernas Förbund, påvisande
förbundets såväl brister som för-
tjänster, samt den uppgift fredsvär-
narna ha att hållas till att skapa op-
tion för Nationernas Förbunds verk-
samhet. Mötet beslöt att i anslutning

**Hanna Anderson
Modeaffär**
Kungsgatan 35 • Tel. 73 15
STOCKHOLM.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA Utländska
BANK Checkar
Söderström & Wadström

Vad vi villja

Den överenskommen Frinsinna-
de Kvinnors program som Stockholmsförbun-
det av Frinsinna-
de Kvinnors Riksför-
bund planerat, inleddes fredagen den
23 april med ett talrikt besökt offent-
ligt möte på Läkarsällskapet lokal.
Föreningens ordförande, doktor
Å. Nilsson inläste de samvande vil-
korna och öppnade mötet, varvid hon
framhöll att Frinsinna-
de Kvinnor fort-
farande ansåg sig ha en uppgift att
fylla som politisk kvinnoförening.
Därefter höll rektor Henning
Hermelin ett på annat sätt i dagens
nummer återgivet anförande om den
föreläsning som ligger till grund för
Frinsinna-
de Kvinnors program. Be-
folkningsproblemet behandlades däre-
fter av doktor Å. Nilsson, som an-
lade samma sympatier på denna frå-
ga som hon flera gånger framlagt,
senast i artikeln Nya ledstjärnor i nr
14 i Tidevarvet. Sista bladet för
dagen var advokat Mathilda Stoll
som talade över ämnet: "En
sund bostadspolitik". Även i denna
fråga ha Tidevarvets läsare hållit
förmöten att redan förut blivit insatta
av föredragshållaren senast i artikeln
"Reaktionär markpolitik" i föregån-
de nummer av tidningen. Föreläs-
ningen fick en livlig känsla av att
här stod värden på spel som det gällde
att kämpa för.

till föredraget göras ett uttalande i
frågan.

Därefter talade fröken Ida
Freedman om "Kvinnorna och pressen".
Föredragets senast de berättade den
tacksamhet svenska kvinnor äro skyldiga
en tidning som Tidevarvet och
dess ledning men också den plikt som
ligger alla svenska kvinnor att göra
att bästa för att en sådan tidning kan
kunna hållas ekonomiskt bärkraftig
på den höga nivå den nu har. En
livlig diskussion följde efter föredra-
get och olika förslag för spridning av
Tidevarvet framfördes. Att styrelsen
uppdrag att göra några av dessa för-
slag kunniga för redaktionen.

En diskussion om årets landstings-
val inleddes av fröken Magda Thu-
lin, som med ungdomlig entusiasm
talade om kvinnornas insats i val-
arbetet. Efter en allvarig öppning
från ordföranden till kvinnorna att
sitt solidariska och eniga halsom var
en utsträckning i många, fick styrel-
sen i uppdrag att undersöka möjlig-
heterna för en valaktion och handla
därefter.

Under den därpå följande gemensam-
ma middagen hölls flera korta
anföranden, bl. a. för dagens vär-
dfolk, för v. ordföranden och för or-
dföranden, vilken senare tackades för
att energiska arbete för länsförbun-
det och för sitt värmt personliga stöd
att leda dess möten framåt. Upp-
säg och musik gjorde dessutom sitt
till att ge samvaron en angenäm prä-
gel. Frinsinna-
de Kvinnors i Blekinge
möten äro alltid högtidfulla, och
dessa följande bekräftade endast den
samma regel.
Maja Åkesson.

Ellen Key
EN LIVSBILD
av
Louise Hamilton
i alla bokläder.
Whistström & Wadström

av Elin Wägner.

cent mer än vad det är värt, påstå det. Inom tjugofyra timmar hade all betalad det komant, vilket anses abnormalt. Ja, detta var det värtigaste. Jag hade för länge sedan släkt huvudet under hennes blickar, nu vågade jag förlöjligt höja det igen och frågade: Vågar advokaten åtga sig en sådan persons sak?

— Ja, om fru Magni önskar, svadade hon, löjdet över sina anteckningar och utan att upphöra med att notera.

— Tycker ni inte, att jag burit mig illa här? — Det är ju frågan om ni bör förtänkas er rättspacitet, sade hon. Jag kan icke tveka, att det skulle fallit dem in att sätta en man under förmyndare för det här. Men en kvinna har rätt till samma frihet som en man, det är en princip sak.

— Bära sig lika illa åt, menar feken? — Det är inte mitt uttryck. — Men ni menar det? — Ja, även det, sade hon utan att smälla.

Det kunde jag nu för min del icke gå med på. Jag var ju icke uppfotrad med några jämlikhetsidéer. Emellan jag var mindre intelligent än minnen, måste jag i gengäld vara mera moralisk, det har alltid varit min tes, vilken jag nu upprepad.

Det är ingenting som hindrar, sade hon då. Men ni skall vi bemöta det i den mån det låter sig bemötas, resten står vi för. Är fru Magni i stöd på den tankten?

När vi ätit middag, begav hon sig in till staden för att tala med diverse personer. Jag var gränslöst rädd att hon skulle komma tillbaka övertygad om min taktighet. Men hon påstod att så icke var fallet. Hon var mycket tuffkall och icke var litet kånad utan att märka det. Jag hoppas att hon icke märkte det sedan heller.

— Man lär sig här en moralisk måttstock på ett uppförande, sade hon, det är fullkomligt orimligt.

— Läger fören aldrig moralisk måttstock på människors handlingar?

— Jo, oavbrutet, men för det, så förelägger jag väl att hålla skara i sär. Här är det fråga om min huvudman har visat en sådan brist på omdöme och ämrvikt, att hon inte är kapabel att handla, sin förmögenhet. Då skall jag väl, när jag väl bildat mig en ståndpunkt, inte mäta henne med sin privata moraliska måttstock. Vad som är lika folk med fasa i Brolöping, är kanske i Stockholm så vanligt, att ingen fästet sig vid det. Dessutom finner jag att den moraliska värderingen är mycket förlig i öder, då moraliseringen förvandlar sig så som i vår. En person som tillhör en inbrytande tid till taktier eller åtminstone handling blir till betrak-

VI. Hon som icke var min dotter.

tad som abnormal av dem, som tillhörde gångna åder. Förstår fru Magni vad jag menar?

Det gjorde jag icke, ty det hade aldrig fallit mig in att jag tillhörde någon annan tid än de gjorde, som nu förordade mig. Men hon sade, att när försättningsarna fanns, skapades man om en ny tid, utan att vara medveten därom. Hos mig kom försättningsarna, då jag blev ensam och fick förmögenhet att råda över.

Hon kom mig att djupt förakta mig själv, över att jag icke var en medveten person. Jag beslöt att längre fram bli det.

I mitt fall, fortalte hon, blev risken ökad därav, att det var min som skulle bedömas mig. De måste ju utgå från vad de ansåg normalt hos en kvinna; vilket så lätt blev vad de ansåg för dem lämpigt. Och givetvis handlade jag emot deras intressen genom att slarva bort pengar som min mål riktat på att övertaga och genom att trots min ålder söka lägga beslag på förste stads läkaren, som borde ha gift sig med någon av deras unga döttrar. Jag var på alla sätt ett utomordentligt dåligt exempel, sade hon.

— Nu förstår jag, varför de alla avskyr mig så mycket, sade jag. — Har inte fru Magni förstått det förut? frågade hon.

Allt detta hände för ett halvår sedan, under den tiden har vi varit mycket tillsammans, och hon har vänt ut och in på mig, men jag har lika litet aning i dag som då, hur jag står mig inför hennes moraliska värdering. Jag har aldrig vågat fråga henne, men jag har otaliga gånger tigit och bett henne att medge, att mitt fall är det värsta, som förekommit i hennes praktik. Jag försökte det i dag också, men hon lika liten framgång. Jag var däruppe 2,15 precis, som hon tillsgår mig, men fick vänta till klöcken tre. Slutligen kom en karl ut för att anslå. När jag nu fick återvända fann jag att advokaten var lika blek, och jag greps av svart-sjuka, ty så gripen hade jag aldrig sett henne över mitt fall, ändå det var så gripande.

Hon tycktes alldeles borta, och jag frågade vad hon ville mig. — Bjuda på, sade hon, och jag är övertygad, att hon hade ett mål, då hon icke hade en aning om varför hon ett mig komma upp. Men medan vi drucko te kom minnet tillbaka. Hon ringde efter min akt och bad mig läsa ett brev, som samma dag kommit från Tyskland.

— För vi i några sådana skrivelse till, så kan vi förtälja en fin inlag till hovrätten, sade hon.

Nordiska Lärare Främlingsförbund, en sammanslutning av Dansk Föreningens Lärare, Lazarets Förening, Norge, Svenska Skolornas Förening och en Finlandsk kommitté, möter den 2-3 augusti som en andrevärd för bebyggelse av problemet skolan och frörelserna. Samlingen sker på Sagavägs ungdomsskola vid Gårds station, Telemarken, Norge. Kursen som är berömd för såväl lärare från alla slags läroanstalter som andra för vad folkoplysning intresserade personer vill få bringa deltagarna insikter i förhållanden, som nationellt och internationellt uppkommit efter världskriget och drygt, hvar genom uppförande skola komma skapas fram en bild av nya (omvärld) världens av god vilja och frörelserna aktivitet. Kursen är också något skolem det möte till utvecklande av moralisk samhällsriktighetskunna genom en fri och festlig samvaro mellan intresserade män och kvinnor från de nordiska länder. Föreningarna komma från Danmark, Finland, Norge, Sverige och eventuellt England. Avgift: 44 svenska kr, så: en anmälningsavgift av 2 sv. kr. Anmälan skickas förstås till till Intern. Kvinnoförbundet, bryd, David Bagares gata 9-11, 2 tr. Stockholm, varrens upplysningar även sammas.

Ombytta roller

En mera dramatisk bild av ödenas förvandling och tillvaros osäkerhet kan knappast uppstås än den man får av att i franska tidningar läsa om den franska Rhenarméns lida för närvarande.

För var den franska soldaten en segerberusad härskare, överklass bland den tyska bödeln, levde gott bland de besegrade på deras bekostnad. Nu om man får tro franska tidningar är han en paria bland en skadedad befolkning, icke med en daglön, för vilken han icke kan köpa ett ordentligt mål mat.

För sju och ett halvt år sedan ryckte de segrande franska, belgiska, engelska och amerikanska trupperna in över tyska gränsen, besatte med omkring 100,000 man landet väster om Rhen från schweiziska till holländska gränsen och dessutom brohuvuden vid Köln, Koblenz och Mainz. Med dessa brohuvuden hade de icke bara västra Rhenlandet i sin hand utan även den högra, ja strängt taget lög från denna sprängbräda hela Tyskland öppet. Man hade alltså, menade man här fullkomligt trygghet för att Versaillesfördragets bestämmelser skulle uppfyllas av tyskarna, vilket var det skäl som angavs för ockupationen.

Franska och belgiska trupper voro dock i Rhenlandet inte bara för att tvinga Tyskland till att uppfylla Versaillesfördraget. De voro där för att tyskarna i någon liten mån skulle få känna på vad det vill säga att ha lämnade trupper i landet. Några av de franska generalerna voro där också, det erklaras efteråt öppet, som att se till, om man inte skulle kunna bryta loss ett stycke, större eller mindre, av Rhenlandet, befria det från Tyskland och lägga det under fransk inflytande. Man ville inte helt uppenbart försök att komma fram till den ideala strategiska gränsen, som floden Rhen utgjorde. Dessa planer äro nu för alltid strandade, och nu talar man näst om att skydda Elsass-Lothringen för liknande tysk separatpropaganda.

Det var en gyllene tid för de högsta och jämförlevis också för de lägsta i Rhenarmén. Krigets faror voro över men krigarnas förtjänad gent emot de civila, mot de besegrade, stod ännu till buds. Där gick man omkring bland en luggalten, mager, frusna och själsligt deprimerad befolkning som segrare, som herrar, som förmög folk. Fina kläder, goda och pengar. I snärtan på officersmidriga satt segrarmarkernas prestige. Soldaten köpte en rätt flicka för en chokladkaka. De utländska officerarna voro ensamma herrar på tipsan, där de eleganta demunderna väkte, inga tyska herrar kunde göra dem platsen stridig. Vad fransmännen angår valde de i motsats till amerikanerna hellre att slå sig ner med sina fruor och äldre och yngre än förvanter i tredje och fjärde led. Man umade sig att hålla tjänare, att få många barn, att leva gott, köpa vackra saker, besöka restauranter och nöjeslokaler. De bästa villor och dåningar, som stodo att få, togos i be-

1916 **KSF** 1926

Konsumtionsföreningen

Stockholm

Hushållens sammanslutning för varusnaffning. Föreningens utveckling visar att hushörrarna ha ett verkligt behov av ett eget företag. Efter 10 års verksamhet är

medlemsantalet

32,104

Förtäckta 4 butikerna i telefonkatalogen. Alla ha röd till höger. Medlemskap utan kostnad inbetalning. Stadgar erhållas i butikerna.

slag, och det var för deras ägare icke råd att hålla armén med sk-

Inte underligt att de som saknade bildningens och hjärtats djupare jämvikt i denna situation kände sig ällmäktiga och frestades att misbruka sin allmakt.

Den gången stodo de tyska aktierarna lågt. Det var slut på de alltyska segrerödrarna, och man hade fått dra i klorna, som huggit så djupt in i det franska bytet.

Nu är det anorolunda. Man får icke längre tusenden eller miljoner mark för en fransen, man måste i stället betala 7-8 francs för marken. Det svider, om man betänkar att en underofficerslön icke går upp till mer än 3,50 francs per dag, alltså icke en mark en gång. En övertate måste för sig, sin fru och fyra barn per månad betala 2,60 francs för måltidsinackordering medan hans lön är 1,800 francs. Följden är, att ett stort antal officerare endast kan kosta på sig ett mål lagad mat om dagen. Echo de Paris skildrar härjningsliden, hur de franska officerarsfamiljerna måste sita hemma om kvällarna och nöja sig med att koka kaffe på fotogenkoll, medan det tyska fransfolket skrattar åt dem. De franska hushörrarna kunde förr till de tyska hushörrarnas gränslösa grämlöse alltid riddig försiga sig med de bästa och dyraste bitarna på torget, medan den tyska endast kunde köpa rötter eller köttlen. Nu sita de stackars franska fruarna där inna sin intendenturmakaroni och sin rianetto och avundas i sin tur de andra, som de förr kunde knuffa undan från stånden.

Den som se litet längre än blott till den egna matsedel, bekymra sig över att Frankrikes prestige lider av Rhenarméns fattigdom. När Kälvinözen nyligen utrymdes flyttade engelsk besättning i stället in i Wiesbaden, och så utnyttades av fransmännen. Vid ombytet drog ett skotskt regemente in, väl utrustat och pryddt på alla sätt. Fransmännen uppträdde vid revyn i gamla utgångs uniformer, omgädd så-beloppel, hjälmur, som föllö ner över öronen, och värst av allt, obräddade skor. Intendenturen har nämligen

svärta, så klagas det. Men hur ska tyskarna ha respekt för en armé med obräddade skor.

Hur är allt detta möjligt? Man skyltar på tyskarnas oärlighet, man skyltar på de slappa och enfaldiga vänsterpolitikerna i det egna landet, som låtit hurs sig av de djävulakt slaga tyskarna. Här började man för sju och ett halvt år sedan med alla trumf på hand. Man höll Tysklands rikaste provins med 15 miljoner tyskar i sin hand som pant som säkerhet för att Tyskland skulle betala krigskostnaderna. Men icke bara har Tyskland icke betalat vad man begärde, det har också lyckats kränga sig till ett fördrag, Locarnofördraget, som upplöser avtalet mellan England och Frankrike och släpper in Tyskland med i förbundet. Man har fått se, hur segrarna efter sju år frivilligt släppt av Köln och brohuvudet över Rhen och givit tyskarna denna viktiga punkt tillbaka. Man har sett sina egna siffror bli allt sämre, man har sjunkit ner från härskare till paria.

Segern tjänade till ingenting, den militära oppositionen gent emot Tyskland till ingenting. Politiken har utvecklat sig som om allt detta icke vore. Detta måste ju förbrylla och förbittra ockupationsarmén, som ser sig fylt med sin existens i Tyskland fullständigt

Vid köp och förköpning av becker vörd Eder till **Klammings Antikvariat** Malmslagsgatan 26, Stockholm. Tel. 10 70. Nr 67 58.

FÖRSÄKRING
SKÅNKR
TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
FRÅN OCH TILL
FÖRSÄKRING
BIL-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

Kifas sjukstolar
I olika storlekar och såväl utföranden äro väl löskanta för allt ändamålliga och solida utförande. Begär Kifas produktblad över sjukstolar och rullstolar.
Kifas Kåstommat Fabrik A.-B. — KIFPA — Tel. Ngr. 236. Regeringsgatan 31, Stockholm.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kjörtekniska Gummivaror, Bandager alla slag, Elektriska Hjälpapparater, Induktionsapparater, Aderkräpstrumpon, Bläckhorn, Ryggkållan, Grossskovvettar och Gårdlar, Bröstbältare, Långskyddare, Skåpkanor, Liggdörr, Damböjor, Barnvårdsartiklar alla slag m. m. Bestik eller tillbehör. Illustrerad katalog gratis.
Magasin Special
Vesterlånggatan 69 (Inga i Passagen) Ngrs Julegatan 9 STOCKHOLM

Extra inkomst — hemarbete
 genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller för värd räkning på vår patenterade stickmaskin AKR — specialmodell.
 Skiljer äro med K. F. Kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.
 Överbudet icke räntefrihetsapparat med korta nålar då sig kan ställa en bättre och tillämplig, näm. Aro-Standard till endast Kr. 125.—, vilken kan kompl. med randapparat för övrig stickning. Nyhet: Aro längdmätmaskin. Namnans värdlöshetsmaskin 59-maskiner med kullager. Begär prospekt.
RODISKA TEXTILNOMPADIET
 Vasagatan 15-17, STOCKHOLM

förelärd. Den kunde lika gärna varit borta för all den utträtt. Den här kostat en oerhörd massa pengar, som franska staten fått lägga ut för Tyskland och aldrig vet om den får igen.
 Men äskådaren på avstånd styrkes i den tron att hela den konstlär skapade örhörda skillnaden mellan segrare och besegrade, som visade sig i sammanlevnaden mellan dem på det eckuperade området, blott var ett sken. De fanns bara besegrade, med det drojde bara några år, innan Frankrikes öde av besegrad visade sig. Och under tiden hann pendeln att svänga. Tyskland hade passerat sin djupaste ekonomiska vågvald, när Frankrike nalkades sin.

Inför allt detta låter det spöklikt och förlärd, när Poincaré nu uppstår ur sin tillbakadraget och håller tal om sin lyckosamma Rührpolitik, eller när franska tidningar diskutera hur stor truppsstyrka Frankrike måste hålla inom det besatta området för att mötliga den försämring i militärt avseende, som uppkommit sedan Tyskland återfick Köln. När skall denna förbandede tankegång försvinna, som räknar med ett krig på den av Locarnotraktaten fridlysta franska tyska gränsen? Trogen icke försä om de hjärnor försvinna, som tänka den. När icke livets gång på sidan om allt militärväsen förmår övertyga militärutserier att inte hela deras arsenal är i krot, vad skall då göra det litet. E. W.

Fa Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR
 I AD. FREDRIKSTORG 1
 STOCKHOLM
Gott arbete!
Billigaste priser!
 Telefoner: 504, 318 21 & 237 21.

(93)
Det går an
 ROMAN
 AV
C. I. L. ALMQUIST
 (Forts.)
 — Och... lika mycket, Albert!... jag kan väl tala om det (fortfarande i samma ton, utan att märka hans ansiktsuttryck). Jag drömde mycket om dig därunder.
 Och jag malde väl också krita?
 Hon såg upp på honom med ett stort, varmt ögonkast, men «oee ned det, liksom träffad av en döms. Hon svajade omhändert en begynnande gråt, hämtade sig dock och sade: det är ju så det jag myckel väl begrip, Albert, ty du är officer! jag hoppades ändå, att du skulle vara mera underofficer, än du verkligen är.
 Detta tal var ren ariska förseggent, och den undrade blick, han gav flickan, sade henne tillräckligt, att han pratat obegripeligheter. Hon drog sin hand tillbaka i ur honns.
 — Så kan man drömma, i «du hon, som det tycktes, mest till sin själv, och när man valnar, är det all på ett annat sätt. Därför är det bäst, att var och en lever fritt för sig själv, på

En historisk livsgärning
 (Forts. fr. sid. 1.)
 ler tryck eller mindervärdestämpelet i ett hem, där Emil Key angav tonen. Själva kunde hon det som en halvt och ofullkomlighet i sitt liv att icke ha vunnit kärleks- och moderslycka. Hon kunde icke fatta, att kvinnorna icke nöjde sig med dessa rikvågigheter. Hon förbisåg att för att få den rätt hon ville, de skulle säga, den enda tillhöra den de älskade, på barn samman med den de älskade måste de få kärleksvalet i sin hand. Och kärleksvalet hade de icke få utan ekonomisk grundval. Och den kunde de icke få utan förvärsarbete. Kvinnorna följde en inre nödvändighet, som Ellen Key icke ville erkänna, det var hennes orättvisa mot dem.
 Vi som nu stå så trängt i det, som måste som den fula ankungen ständigt hålla oss i rörelse för att inte frysa fast, tills en ny isbränta personlighet kommer, vi förstå icke riktigt, varför hon måste nedmuntra kvinnorna vid deras försök att vinna plats i samhäll i stället för att lämna dem. Vi se numera så ut till det överdåd, den dogmatism, den övergående ärlystnad, som hon bestraffade och begäddade. Kanske är

Förstklassiga Möbler
 i nya, vackra modeller, för sal, herrnar, sovrum, till lästgas st.
LARSSON & NILSSON,
 3 Normalstorg 3.

Nyckeln till hälsa
 är att rensa magen och tarmarna från orensade rester, utrymna från kroppen samt uppnå ett blod, därmed svällna själva orsaken till tillståndet och sjukdomen.
 En bok Frukt-Salt-Sammars är härligt synnerligen nöjande. Magtryta och Huvudvärk förevinnas. Värk i kroppen, Reumatism och Nervsmärtor skingras. Blåsa, krafter och Välmående försvinnas.
 Frukt-Salt-Sammars verkar välgörande på lederna och smärtdöjande. Den är en utmärkt upprättande. Pris per burk kr. 250. Erbålles per postförskott från Gustaf Tschudis Färdig. Södra Sjöstr. 4 Apotek, Drott. Kungälv. & Färdhandl. m. fl.)

sitt vis, och icke bråkar sönder/ter för en annan. Man kan vara goda vännar ändå, och det är bäst så. Det är allra ljuvast, när det är bra, och man icke gör sin nästa förtret.
 Albert ruckade på huvudet. Hon talar ur sin dröm, tänkte han. Emeliter förtlor hon.
 — Och Gud vet väl bäst, huru han vill hava minnorna, men icke begrip jag det. Det är ändå bäst, om man lever som Gud har skapat en.
 Dessa breda ord föll sig i sergentens öron så löjliga, att han var på vägen att giva till ett gapkratt. Men av förnödd för uttrycket i flickans ansikte, som såg sånaka tankfullt ut, höll han sig tillbaka och försökte att inkomma i hennes egna tankegångar.
 Den far, Sara, hade han alltför början varit så stygg emot din mor?
 — Gud vet det. Jag var icke född då och såg dem icke strax. Men min mor, stackare, har sig väl alltid då på sitt vis, kan jag förstå, oaktat hon arbetade med sig; hon var nog från början allt ordentlig, tror jag säkert, men tillika ändå förtv, svår; och hennes sätte, det var aldrig för rätt eller rätt så vitt trevligt, som jag tyckte. Så att far, vilken återigen också var på sitt vis, blev småningom sådan där... och stultigen och alldeles befingel... usch!

NYA DAGLIGT ALLEHANDA
 Snabbaste nyhetstidning Effektivt ANNONSORGAN.

det för att hon gjorde slut på den. Vi se i stället fienden i "Härden och lojheten" för att citera Anna Sandström i hennes svar på missbrukad kvinnokraft.
 Men Ellen Key själv är en så stor gäva i sitt verk och sin personlighet, hon har själv i sitt liv mot sitt eget ord, så segerrikt visat, att en intellektuell skapargärning kan förnas med det älskade modliga givande av sympati och godhet, som bör vara kvinnans gäva till mänskligheten, att vi vid upprepelsen med Ellen Key stå som tacksmanna gäldenärer till slut. Alledes så som de enskilda gör, som i och beröring med henne. Hur hon släppte till sig själv och räckte till. Det var minnsan icke hon av nittotals berömlighet, som till trycka lert med "omjättligt arbrist på tid" och skicka till kontaktsökande människor.

När man nu läser om vad hon skrev för ett kvarts sekel sen om kärleken och äktenskapet, slår det en hur hennes sedlighetorn: "det är kärleken som gör ett förhållande sedligt", blivit oss självfallen som utgångspunkt vid värdering. Det är Ellen Keys måttstock som de upprepelsen bland allmänheten och Sveriges damstämde rätta sig. Ingen försöker längre att för pliktens skull hålla en motvillig make kvar i äktenskapet. Men när vi kommit dit, stå vi inför ett större och svårare problem: hur ska vi bära oss då, när alltför överväldigande många parter blir motvilliga? Vi kunna inte överge Ellen Keys värdering, men den ställer oss inför ett tillstånd som är ohanterligt. Hon trodde på kärleken som sammanhållande kraften, men när nu kärleken icke består, trötta skilda sovrum och lämplig ransonering av samvaron, vad skall man då göra? Det kan inte Ellen Key säga oss.
 Hon gick aldrig till grunden med mäns och kvinnors förhållande till varandra. Hon besinnade icke, att det är svårt att bygga ett frivilligt

kärleksamraskap mellan människor, som, om vi ska vara uppriktiga, stå på så skilda plan, där den ene parten är full av tysta förbehåll om sin överlegenhet och sin rätt till en annan moral. Hon besinnade icke, att det måste bli en ny värdering och nya möjligheter för kvinnans uppgifter som kärleksreformator och uppfostrare, och att vägen dit kanske gick genom emancipation. Nu ler man beskt åt hennes kärleks höga visa. Låt oss hoppas att även den en gång skall bli förstörd.

Hur står det till Ellen Keys livstro överhuvudtaget? Vi äro desillusionerade så som inför hennes kärlekstro.
 Det har gått oss så, som Ellen Key beskriver i sin första bok: "Hur reaktioner uppstå". "Mänskligheten har stormat fram på en väg, där den, så att säga, icke kunnat medföra alla sina tillhörigheter utan lämnat en del efter sig såsom mera oambärligt. Sedan hon själv självarna gripits av saknad och man har stått tillbaka för att hänta med sig detta som man en gång trodde sig kunna undvara, men funnit omistligt!"

Utvecklingsläran i en värld, beprånad till det vi kunna se och fatta, mäta och väga, är oss för enkel även i Ellen Keys själfulla och passionerade tolkning. Vi ha genomlevt ting som låta oss angå nya nya problem eller gamla gåtor och krafter bakom denna värdefulla förklaring, som förklarar så litet. Ellen Key var färdig med allt mystik. Gud hade vi gjort oss själva, djävulen också. Mänskan hade inte annat öde än mänskan och ville hon nå högre, måste hon lyfta sig själv i häret. Vi kunna oss leva i en mycket mera stor och hemlighetsfull värld. Det står strid om oss, icke bara i oss. Och strid som seger och förvandling som är mycket mera en mystisk process än den är det exakta resultatet av ett trigt bedrivt arbete på livsvetting.

Ellen Key var, det må sägas än en gång, större än sin tid. Det finns i hennes sista bok Allsegraren en ny ovisshet igen, efter hennes krafts dag visshet, och den visar just hennes mänskliga stohet. Icke så att hon gick tillbaka till sin tro hos avseende från Gud befriad. Men hon erkänner möjligheten av större världar och under, än dem hon sett och genomträtt. Hon medger, att vi icke få säga, att världen är slut bakom vårt ögas och vårt förnufts gränser.
 "Vi ha endast att verka, medan vi stå på få veta."
 Elin Wägner.

Vita väl det bästa?
 Naturligtvis! — Ty det är klart att Du vill ha det bästa som finns när det inte blir dyrare. Det är därför som alla kloka husmodrar köpa Vita Tvättbjörn.
 Ty, ser Du, det är inte nog att bara titta på paketet när Du köper tvättpulver. Det är tre olika saker som Du själv måste undersöka.
 De äro: Kvalitet — pris och vikt. Och har Du väl gjort det, så köper Du av egen övertygelse Vita Tvättbjörn. Ty överlägsen kvalitet gör honom dryg i bruket och därför både bäst och billigast.
Vita Tvättbjörn
 "Tvättar medan Du sover"
 Överlägsen kvalitet. Dryg — därför billig. Per stort paket 75 öre.

Rylander & Olsson
 Bok-, Tidnings- & Accidestryckeri
 LAGERAR
 förstklassiga arbetet såsom BÖCKER, TIDNINGAR och AFFÄRSTRYCK till billiga priser och på kortaste tid.
 STOCKHOLM
 Lilla Västgatan 25 - N:o 7806

Ett håll är intet håll
 Ni spar oerärliga värden genom att låta konsultörer eller konstavera Eura söndriga kläder, orientalistiska mattor, skalar och andra värdvärde hos oss. Reparationer, frimörjning.
Eric Engbloms Skrädderläff
 Regneringsgatan 5, 3 tr. Telefon 2656.
 Åberopa denna tidning.

mat, som vackrare och gladare är. Du skall ändå icke tro, att jag är ledsam mig; jag är lätt och frimodig som en fågel; och det må du vara säker på, att jag tänker alltid behålla mina vingar. Kan också du flyga, så det väl; men du är bara en pratnare, så sig så gärna in till straxt. Stör och grandios på mig, eller Sergeanten tyckte sig i hast tjuga är äldre än för en stund sedan, och han utträdde: Sara skall få höra huru det varit beskafat för mig. Icke är jag en ämbetsmästare, och det lärer du i avseende på husliga förhållanden icke stort värdera, om jag skall döma efter dina utsagor både om din far och om de öfriga äldernämnen i Ladköping. Men officer är jag heller icke, som enligt ditt språkbruk vill säga, att jag är varken dagdrivare eller pratnare, åtminstone icke i stor skala. Jag är således underofficer, jämt och rätt. Vad som gjorde, att jag tyckte så mycket om dig i går, kan jag nu icke påminna mig; och jag är rädd, att berättelsen därom för dig skulle låta alltför litet redd. Du, vad ditt berättelse står att nå anbelangar, och ditt myckna undvågande, så är så riktigt från Västgötakanten, som någon flicka kan vara; men jag själv är så besmyrning, att jag håller icke mindre av dig för det.

Du utan tvivel borde du då fråga mig, vad jag är för en, och var jag är född? Du har icke frågat det, och jag bekänner, att denna likgiltighet har litet sårat mig.
 Men jag kommer igen till mina egna utskäler; jag reaser nu till Vaddro härad, och skall sedan ändå så långt ned som till Grävsnäs, Sollebrunn och Koberg. Jag gör årligen ett slags handlestres, uppköp och inspektion tillika... ja, jag kan icke förklara det närmare... till vissa gods och egendom, som tillhöra familjen SPP, med vilken jag på avstånd... mycket avstånd, Sara... är besläktad. Jag drager härav inkomster i viss procent, utom något att se mig om. Jag har aldrig gjort någon människa orätt, och ämnar i all min ått d: låta bli det. Längre sträcker sig icke mina vingars flykt. Dock kan det hända, att om jag efter några år lagt hos en summa, så köper jag mig en liten egen gård i Timmelhed, bort åt Ulrichehamn till, där jag har bekanta. Det vill jag likväl icke locka dig, du, som kanske skry lander, liksom jag icke särdeles allskar småstäder, annat än som resande, och gärna öker ut ur dem så hastigt jag kan.
 (Forts.)